

Fångad i fattigdom!

SAMMANFATTNING PÅ LÄTTLÄST SVENSKA
OM RAPPORTEN EKONOMIN FÖR
PERSONER MED INTELLEKTUELL FUNKTIONSNEDSÄTTNING

UPPDATERAD ÅR 2022

INNEHÅLL

Den här rapporten har sex delar:	Sida
1. Förord och inledning	3
2. Undersökning av inkomster	11
3. Undersökningar av kostnader	23
4. Förklaringar av ord	30
5. Utredningar om ekonomi	33
6. Slutsatser	41

1. FÖRORD OCH INLEDNING

Regering och riksdag måste ta ansvar för ekonomin

FUB har uppdaterat den här rapporten om ekonomi varje år sedan 2014.

Siffrorna i rapporten har varit olika varje år men de visar alltid samma.

Sjukersättningen och aktivitetsersättningen är för låg. Därför är många personer med funktionsnedsättning fattiga under hela livet.

Men FUB:s kamp för högre ersättning har gett resultat.

Riksdagen beslutade att alla med sjukersättning och aktivitetsersättning ska få mer pengar.

Man ska också få ett högre bostadstillägg. Skatten på ersättningar ska bli lägre.

Dessa förändringar var bra.

Men tyvärr blir det inte så bra som riksdagen trodde.

Fler personer måste nu betala sin gode man eller förvaltare för stödet de får.

Därför blir det mindre pengar kvar som personen själv kan använda.

Sverige har skrivit under
viktiga dokument som säger
att ingen ska vara fattig.
De heter Funktionsrättskonventionen
och Agenda 2030.

FUB vill att regeringen
ska undersöka hur hela systemet fungerar.
Det handlar om ersättningar, skatter och andra
kostnader.
Målet ska vara att inga personer med
funktionsnedsättning
ska vara fattiga.

FUB vill att:

- sjukersättning och aktivitetsersättningen
ska bli högre varje år
- det ska bli lättare
för personer med IF
att spara pengar
- kommunen ska fortsätta betala
god man och förvaltare

Anders Lago

Förbundsordförande, Riksförbundet FUB

Inledning

Personer med intellektuell funktionsnedsättning som får ersättning från LSS

har inte tillräckligt med pengar.

Det saknas ofta flera tusen kronor varje månad för att betala räkningarna.

Anhöriga hjälper ofta till att betala.

Därför är det många som inte vet att pengarna inte räcker.

Anhöriga sparar ofta pengar och ger dem

till personen med funktionsnedsättning så att hen kan leva ett gott liv.

Men då blir bidraget för bostaden mindre.

Därför måste personen använda sina sparade pengar varje månad för att kunna betala hyran.

LSS-lagen säger att alla ska kunna leva ett gott liv.

Men detta är inte ett gott liv.

Varför är det så här?

Personer med intellektuell funktionsnedsättning som bor i en LSS-bostad har en mycket liten inkomst. De kan inte påverka sin ekonomi så att ekonomin blir bättre. De kan till exempel inte välja var de vill bo eller välja en bostad där hyran kostar mindre pengar.

Kommunerna bestämmer hur mycket olika service ska kosta. Kostnaderna är därför olika i olika kommuner i Sverige.

Vi har bestämt om en princip för merkostnader. Principen säger att den som har en funktionsnedsättning ska inte behöva betala några extra kostnader för det som funktionsnedsättningen gör att personen behöver. Men den principen fungerar inte.

Många har för lite kunskap om hur funktionsnedsättningen och ekonomin gör det svårt för många av FUB:s medlemmar att vara med i samhället som alla andra.

Därför har FUB gjort den här rapporten.

Bakgrund

FUB:s förbundsstämma bestämde år 2012 att förbundsstyrelsen skulle utreda hur ekonomin ser ut för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Att utreda är att undersöka.

De skulle också undersöka frågan om medborgarlön istället för bidrag. Utredningen skulle vara klar år 2014.

Det var ett stort arbete att göra utredningen. En särskild arbetsgrupp arbetade med den.

Medlemmar i arbetsgruppen var:

- Roger Lindblom, FUB Mölndal
- Harald Strand, ordförande Stockholms län
- Anne Leffler, förbundsstyrelsen
- Kia Mundebo, förbundskansliet
- Elisabeth Langran, förbundskansliet

Ingen har undersökt tidigare hur dålig ekonomin är för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Det är därför mycket viktigt att många fler får den kunskapen. Då kan reglerna ändras så att ekonomin kan bli bättre.

FUB sa till Socialstyrelsen redan år 2003 att ekonomin för FUB:s medlemmar är dålig. Det fanns många nya förslag men det blev inga förändringar. Ekonomin är sedan dess ännu sämre för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Rapporten är mest om personer som bor i gruppbostad.

I Sverige finns omkring 50 tusen personer med intellektuell funktionsnedsättning. Många av dem och deras anhöriga är medlemmar i FUB.

Funktionsnedsättningarna kan vara mycket olika. En del personer bor i egen lägenhet och har ett arbete. De får bara lite stöd från kommunen eller från anhöriga.

En del personer har flera funktionsnedsättningar och måste få mycket stöd från kommunen både under dagen och under natten.

Men alla dessa personer har för lite pengar. De som arbetar har en mycket låg lön.

Pengarna räcker inte.

Personer som inte kan arbeta får bidrag.

Bidraget är för litet.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning är en liten grupp i Sverige.

De har svårt att säga vad de tycker.

De kan ofta inte vara med

och svara på frågor i enkäter och undersökningar.

Samhället har därför mycket liten kunskap om den gruppen.

Hur FUB:s medlemmar bor

LSS-lagen säger att

personer med intellektuell funktionsnedsättning får söka stöd.

Lagen kom år 1994

för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva liv som andra.

De som behöver

ska få bo i en bostad med särskild service.

De ska också få vara med i aktiviteter

om de inte kan ha ett vanligt arbete eller kan studera.

Fler än 28 tusen personer bodde år 2020 i bostad med särskild service för vuxna. Vi vet inte hur många av dem som har en intellektuell funktionsnedsättning. Det finns personer som bor kvar hemma med sina föräldrar. En del personer bor i egen lägenhet med personlig assistans eller med olika stöd. De stöden kallas boendestöd.

Vi vet inte hur många av FUB:s medlemmar som bor i egen lägenhet. Men vi tror att de flesta av våra medlemmar som har en intellektuell funktionsnedsättning bor i en bostad med särskild service. De flesta är med i daglig verksamhet och får stöd från en kontaktperson.

De flesta av FUB:s vuxna medlemmar som har en intellektuell funktionsnedsättning får alltså bidrag för att kunna leva sina liv och de bor inte i egen lägenhet.

Därför handlar den här rapporten mest om de som bor i gruppboende.

2. UNDERSÖKNING AV INKOMSTER

Inkomster

Inkomst är de pengar som en person får varje månad.

Det kan vara lön, bidrag och ersättningar.

Arv och gåva

Människor i Sverige behöver inte betala skatt på arv eller gåvor.

Men ett arv eller en gåva kan påverka hur mycket personen får i statligt bostadstillägg.

Arv och gåva är då en förmögenhet, alltså pengar som personen har.

Försäkringar

Det finns olika sätt att spara pengar.

Pengar kan sparas på ett konto i en bank eller i olika försäkringar.

En försäkring kallas kapitalförsäkring.

Alla pengar som en person har sparade på ett konto eller en kapitalförsäkring är del av personens förmögenhet.

De är förmögenhet på samma sätt som ett arv eller en gåva.

Pengar från en pensionsförsäkring är en inkomst. Den påverkar hur mycket pengar personen kan få i bidrag.

Aktivitetsersättning

En person som är mellan 19 år och 29 år kan få pengar från staten som kallas aktivitetsersättning.

Den som får ersättningen måste betala skatt på pengarna.

Personer som inte kan arbeta har rätt att få aktivitetsersättning.

En person som går lång tid i skolan kan också få ersättningen.

Hur gammal personen är påverkar hur mycket pengar ersättningen är.

Så här mycket pengar får en person varje månad år 2022:

- En person som är yngre än 21 år får 9 982 kronor.
- En person som är 29 år får 10 988 kronor.

Hur mycket en person kan arbeta
påverkar också hur mycket pengar hen får.

Försäkringskassan ansvarar
för aktivitetsersättningen.

Sjukersättning

En person som är 30 år gammal eller äldre
och som inte kan arbeta.
har rätt att få sjukersättning.

Hur mycket personen kan arbeta
påverkar hur mycket pengar hen får.
Sjukersättningen för en person
som inte kan arbeta alls
är 11 190 kronor per månad under år 2022.

Försäkringskassan ansvarar
för sjukersättningen.

Garantipension

En person som fyller 65 år
kan få garantipension.
Det är en pension
för personer som inte har arbetat.

*Så här mycket är garantipensionen
varje månad år 2022:*

- En person som inte är gift får 8 779 kronor.
- En person som är gift får 7 853 kronor.

En person som får pension
måste betala skatt på pengarna.
Så här mycket kan skatten vara år 2022
för personer som har aktivitetsersättning,
sjukersättning eller garantipension.

Exempel 1

Personen är 20 år gammal.
Aktivitetsersättningen är 9 982 kronor varje månad.
Skatten är 1 288 kronor varje månad.
Personen har varje månad kvar 8 694 kronor.

Exempel 2

Personen är 31 år gammal.
Sjukersättningen är 11 190 kronor varje månad.
Skatten är 1 523 kronor varje månad.
Personen har varje månad kvar 9 667 kronor.

Exempel 3

Personen är 66 år gammal.
Garantipensionen är 8 779 kronor varje månad.
Skatten är 922 kronor varje månad.
Personen har varje månad kvar 7 857 kronor.

Statligt bostadstillägg

En person som får sjukersättning eller aktivitetsersättning kan få ett bidrag för bostaden. Det kallas bostadstillägg.

Personens inkomst, och hur mycket bostaden kostar är några saker som påverkar hur mycket pengar bostadstillägget är.

Bostadstillägget kan vara max 6 550 kronor varje månad för personer som är yngre än 65 år.

Personer som är äldre än 65 år kan få ett högre bostadstillägg. Deras bostadstillägg är max 6 990 kronor varje månad.

Några exempel på det som påverkar hur mycket bostadstillägg är:

- Personens inkomst
- Personen äger ett hus som hen inte bor i
- Personen har mer än 100 000 kronor på banken

Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning

Bostadstillägget från staten kom år 1995.
Tidigare fanns ett bidrag för bostaden
från kommunen.

Vi vet inte hur många kommuner idag
som har bostadsbidrag för personer
med funktionsnedsättning.
Det är något som måste undersökas.

Omvårdnadsbidrag

Omvårdnadsbidraget hette tidigare vårdnadsbidrag.
Föräldrar som har barn med funktionsnedsättning
kan söka omvårdnadsbidrag.

Bidraget kan vara
från 2 516 kronor till 10 063 kronor varje månad.
Hur mycket stöd barnet behöver
påverkar hur stort bidraget är.

Merkostnadsersättning för barn

Föräldrar som har barn med funktionsnedsättning
som har extra kostnader
kan söka merkostnadsersättning för barn.

Bidraget kan vara
från 1208 kronor till 2 818 kronor varje månad,
beroende på hur stora kostnader föräldern har.

Merkostnadsersättning för vuxna

Merkostnadsersättningen hette tidigare handikappersättning.

Det är en ersättning till vuxna personer som har extra kostnader för sin funktionsnedsättning.

För att få merkostnadsersättning måste de extra kostnaderna vara minst 11 900 kronor under ett helt år.

Några exempel på hur mycket pengar en person kan få i merkostnadsersättning år 2021:

- Personen får 1 208 kronor varje månad om de extra kostnaderna är 12 075 kronor.
- Personen får 2 013 kronor varje månad om de extra kostnaderna är 21 735 kronor.
- Personen får 2 818 kronor varje månad om de extra kostnaderna är 31 395 kronor.

Personen behöver inte betala skatt på merkostnadsersättningen.

Förlängt barnbidrag

Alla föräldrar till barn i Sverige har rätt att få barnbidrag för barn som är 0 år till 16 år gamla.

Om barnet går i grundskola, grundsärskola, gymnasiesärskola eller specialskola efter att barnet är 16 år gammal kan barnet få förlängt barnbidrag. De kan alltså få barnbidrag även när de är äldre än 16 år.

Särskild ersättning för kostnader vid aktiviteter

Personer som har aktivitetsersättning kan få ersättning för kostnader för aktiviteter som personen är med i. Aktiviteterna måste vara särskilt bra för personens hälsa och liv.

En person som fyllt 30 år kan inte få denna ersättning. Det kan då bli mycket svårt att ha råd att vara med i olika aktiviteter.

Habiliteringsersättning

En person som är med i daglig verksamhet kan få pengar från kommunen. De pengarna kallas habiliteringsersättning.

Hur många timmar varje dag
en person är på daglig verksamhet
påverkar hur mycket pengar hen får i ersättning.
Ersättningen är ofta
mellan 30 och 60 kronor varje dag.

Kommunerna måste inte betala habiliteringsersättning.
Men nästan alla kommuner gör det.

Kommunerna kan söka om pengar
från Socialstyrelsen
för att ge personer mer i habiliteringsersättning.

Ekonomiskt stöd till arbete

Det finns olika stöd för arbete.
Men alla stöden är till arbetsgivaren,
alltså den som anställer
en person med funktionsnedsättning.
Personen som är anställd
får inte någon del av pengarna i stödet.

De olika stöden till arbetsgivare heter:

- Lönebidrag
- Utvecklingsanställning
- Trygghetsanställning
- Skyddat arbete
- Personligt biträde

Studiemedel för en person som har funktionsnedsättning

Studiemedel är bidrag och lån för den som studerar.

En person som studerar kan inte ha aktivitetsersättning eller sjukersättning.

Hen måste därför söka om studiemedel från Centrala Studiestödsnämnden, CSN.

För en person som har svårt att få ett arbete är det svårt att betala tillbaka lånet när hen har slutat studera.

En person som går särskild utbildning för vuxna, alltså Lärvox eller Särvox kan inte få studiemedel.

Det är viktigt att Försäkringskassan vet detta.

Personer som går på Lärvox eller Särvox måste ha rätt till aktivitetsersättning eller sjukersättning.

Ekonomiskt försörjningsstöd

Regeringen bestämmer varje år hur kommunerna ska räkna ut försörjningsstödet. Stödet ska räcka till allt som är viktigt för att leva. Försörjningsstödet ska vara ett stöd under en kort tid.

År 2022 är stödet 4 250 kronor varje månad för en person som bor ensam.

Några exempel vad pengarna ska användas till är:

- Mat
- Kläder och skor
- Fritid
- Hygien
- Tidning
- Telefon

Men 4 250 kronor varje månad räcker inte för många med funktionsnedsättning som har stora kostnader och liten inkomst.

Konsumentverket har räknat ut att det behövs minst 7 590 kronor varje månad. Men Konsumentverket har inte räknat med luncher eller de extra kostnader för hjälpmedel och medicin som personer med funktionsnedsättning har. Därför behöver stödet vara ännu högre.

Exempel på budget

En budget är en lista med alla inkomster och alla kostnader som en person har under en viss tid.

FUB-föreningen i Täby har gjort en budget för en person som är 25 år gammal och bor i en gruppbofastad år 2022.

Deras budget visar att pengarna varje månad räcker inte. Det saknas mer än 1 400 kronor varje månad.

3. UNDERSÖKNING AV KOSTNADER

En person som är vuxen och som har intellektuell funktionsnedsättning har många olika kostnader.

De olika kostnaderna kan vara:

- Avgifter till staten
- Avgifter till kommunen

Avgifter till staten

En statlig avgift är lika stor i hela Sverige. För statliga avgifter kan det finnas högkostnadsskydd. Det är vad något max får kosta för personen under ett år.

Läkemedel

Läkemedel är ett annat ord för medicin. Läkemedel har ett högkostnadsskydd. Det betyder att en person inte behöver betala mer än 2 400 kronor under ett år för sina mediciner.

Personer med funktionsnedsättningar behöver ofta mer mediciner än andra människor i Sverige.

Sjukvård och tandvård

Hälsovård och sjukvård har också ett högkostnadsskydd.

Det är 1 200 kronor varje år.

För personer som har LSS-insatser är högkostnadsskyddet också för tandvård.

Avgifter till kommunen

Socialtjänstlagen säger att kommuner får ta avgifter för hemtjänst och daglig verksamhet.

Kommuner får också ta en avgift för en del sjukvård.

Det säger lagen om hälsovård och sjukvård, HSL.

LSS-lagen säger att kommunen får inte ta avgifter för stöd som är en del av bostad med särskild service.

Avgiften som en person måste betala får inte vara större än vad det kostar för kommunen att ge stödet eller servicen.

Kostnaden är olika i olika kommuner.

Därför kan avgifterna vara olika i olika kommuner.

Resor till och från daglig verksamhet

Varje kommun bestämmer om resor till och från daglig verksamhet ska vara gratis eller om de ska kosta pengar för den som reser. Därför är det olika i olika kommuner.

I en del kommuner kan resorna kosta mycket pengar.

Resor med färdtjänst

Lagen om färdtjänst säger att varje kommun får bestämma om avgiften för färdtjänst.

Därför kan det kosta olika mycket i olika kommuner.

Kommunens sjukvård och hemsjukvård

Lagen för hälsovård och sjukvård, HSL säger att kommunen har ansvar för sjukvård för personer som bor i LSS-bostad.

En sjuksköterska är ansvarig för att personalen på en LSS-bostad vet när de måste kontakta läkare eller kontakta andra från sjukvården.

Sjuksköterskan som är ansvarig kallas MAS.
Det betyder medicinskt ansvarig sjuksköterska.

Många personer med flera funktionsnedsättningar
behöver ofta sjukvård
och ibland sjukvård under lång tid.
Det kan vara svårt för de personerna
att åka till vårdcentralen.
De behöver alltså få hemsjukvård
och kommunen har en avgift för den sjukvården.

Hemsjukvård är inte med i högkostnadsskyddet.
Därför kan kostnaderna bli större
än 1 200 kronor varje år
för en person som behöver hemsjukvård.
Det är inte rätt.

Men det finns en annat högkostnadsskydd
för personer med funktionsnedsättning.
Det är 2 170 kronor varje månad under år 2022.

En kommun får inte ta avgifter för vård och service
från en person som har mindre inkomst
än 4 250 kronor varje månad.

Skillnad mellan egenvård, hälsovård och sjukvård

Personer som bor i LSS-bostäder med särskild service ska inte betala avgift till kommunen för det som kallas omvårdnad eller egenvård. Det är en del av LSS-bostaden.

Omvårdnad eller egenvård är sådana saker som personen kan göra själv med hjälp av personalen eller som personal får göra som inte är utbildade i sjukvård.

Men det finns ingen information om hur vanligt det är att personer som bor i LSS-bostad betalar en avgift till kommunen för hemsjukvård.

Hyra för bostad

Fler än 28 tusen personer bodde år 2020 i en bostad med särskild service för vuxna. Personerna betalar hyra till kommunen. De betalar inte en avgift.

Hyrorna för LSS-bostäder är olika stora.
Hur mycket hyran är beror på
var i Sverige bostaden är,
hur stor bostaden är
och vilka gemensamma rum som finns
för alla som bor i samma hus.

Hyrorna är högre i stora städer.
Hyrorna är mindre i små städer.

Sveriges kommuner och regioner, SKR
skrev i sin rapport år 2013
att nästan 1 av 5 personer
som bor i LSS-bostad eller SoL-bostad
måste få stöd för att kunna betala hyran.
De måste söka om försörjningsstöd.

Arvode för God man

Flera medlemmar i FUB kan inte själva
ta hand om sin ekonomi,
alltså ta hand om sina pengar.
De behöver hjälp av en god man.

Ibland måste en god man få betalt
för att vara god man.

Hen måste få ett arvode.

Kommunen kan betala arvodet till god man om personen som har god man har för lite pengar.

Personens pengar på banken och inkomst varje månad bestämmer om det är hen eller kommunen som betalar arvodet.

Andra kostnader

Maten kan kosta olika mycket i olika kommuner.

I en del kommuner ska alla ta med egen mat till den dagliga verksamheten.

I andra kommuner har den dagliga verksamheten mat som kommunen tar en avgift för.

Hur mycket maten kostar beror också på var maten är lagad. Det är mycket billigare med mat som är lagad hemma än att köpa mat som redan är lagad.

4. FÖRKLARING AV ORD

Merkostnader

Principen om merkostnader betyder att ingen person ska behöva betala några extra kostnader på grund av sin funktionsnedsättning. De som behöver mycket stöd ska kunna ha samma standard i livet som en person utan funktionsnedsättning. Så säger LSS-lagen. Principen är mycket viktig för FUB:s medlemmar.

Förbehållsbelopp

Ett förbehållsbelopp är så mycket pengar som en person har rätt att ha kvar innan hen måste betala avgifter till kommunen för stöd och service. Om personen inte har så mycket pengar kvar ska kommunen minska avgiften. Om en person inte har så mycket pengar som är förbehållsbeloppet måste personen söka om att få försörjningsstöd.

Förbehållsbelopp i LSS

I LSS-lagens paragraf 19 står det att en person ska ha kvar pengar som räcker till hens behov efter att hen har betalat för sin bostad, för aktiviteter på fritiden och för kultur.

Lagen säger inte hur mycket pengar det är. Men pengar måste finnas till mat, kläder, vård, fritid och semester till exempel. Lagen säger att alla ska ha bra villkor för sina liv.

Förbehållsbelopp i socialtjänstlagen, SoL

Lagen SoL säger hur kommunen ska räkna ut förbehållsbeloppet för kommunens olika tjänster. Tjänsterna kan vara hemtjänst, dagverksamhet och hälsovård till exempel.

År 2022 är beloppet 5 653 kronor varje månad.

Många kommuner har bestämt
ett högre förbehållsbelopp
för personer som är yngre än 65 år.
För dem är beloppet
ungefär 6 218 kronor per månad.

SoL säger
att kommunen måste höja förbehållsbeloppet
om personen har kostnader för en god man
eller måste betala mycket för resor till exempel.

Alla kommunens sociala tjänster
får inte kosta
mer än 2 170 kronor per månad under år 2022.
Det kallas högkostnadsskydd.

5. UTREDNINGAR OM EKONOMI

Den svenska staten har gjort flera utredningar under de senaste åren.

Här berättar vi om några av utredningarna.

Brist på brådska

Utredningen Brist på brådska undersökte hur stor inkomst personer med funktionsnedsättning har, alltså hur mycket pengar de har varje månad.

Utredningen sa att höga hyror för LSS-bostäder och låg inkomst gör att många personer med funktionsnedsättning är fattiga.

Inkomsten måste bli större och kostnaden för LSS-bostäder måste bli mindre.

Personer med funktionsnedsättning måste kunna vara med i samhället och leva jämlika liv som alla andra. Det är viktiga mål för Sveriges handikappolitik.

Därför måste personer med funktionsnedsättning få bättre ekonomi.

Att leva som andra

Utredningen Att leva som andra undersökte år 2008 om personer som får LSS-stöd kan leva liv som alla andra i vårt samhälle.

Utredningen visade att det kan personerna inte. Ekonomin är ett stort problem till exempel. Därför hade utredningen flera förslag hur det kan bli bättre. Men regeringen sa nej till förslagen.

Alltjämt ojämlikt

Socialstyrelsen skrev en rapport år 2010. Rapporten är om att det fortfarande är ojämlikhet mellan personer med funktionsnedsättning och andra personer som bor i Sverige. Personer som får stöd från LSS eller SoL har för lite pengar.

Rapporten sa att regeringen måste undersöka mer hur ekonomin kan bli bättre för dessa personer. Rapporten sa också att unga personers ekonomi är extra viktig.

Inkomster och utgifter för vissa personer 20-64 år med funktionsnedsättning

Socialstyrelsen skrev år 2010
rapporten om inkomster och utgifter.

Personer som bor i gruppbo-
stad eller särskild SoL-bo-
stad var inte med i Socialstyrelsen
rapport. De personerna fanns inte
med i den statistik som Socialstyrelsen
använde för rapporten.

Rapporten sa att det måste bli fler
studier om ekonomi och att kunna
leva goda liv för personer med
intellektuell funktionsnedsättning
och för personer med flera
funktionsnedsättningar. De
grupperna är inte med i de
undersökningar som finns.

Många personer i de grupperna
kan inte arbeta eller har mycket
svårt att få ett arbete. De
behöver olika insatser och stöd
under hela livet.

Därför är det extra viktigt att
de grupperna är med i
undersökningarna.

Statens folkhälsoinstitut

Rapporten från Statens folkhälsoinstitut säger att de som har för lite pengar har svårare att leva goda liv. Studier i Sverige visar också att personer med intellektuell funktionsnedsättning ofta har fler sjukdomar än andra.

De som har dåligt med pengar kan inte påverka sina liv. Deras hälsa är också sämre.

Psykisk ohälsa är 2 till 3 gånger vanligare hos personer med intellektuell funktionsnedsättning än hos alla som bor i Sverige. Den gruppen har sämre arbete, mindre inkomst och mindre kontakt med andra människor.

Boende på (o)lika villkor

Utredningen Boende på (o)lika villkor undersökte år 2021 vad det kostar att bo i en LSS-bostad.

Utredningen visar att det ser väldigt olika ut i olika kommuner.

Utredningen föreslår att en del av hyran ska ingå i merkostnadsersättningen som man kan söka om hos Försäkringskassan.

Hyror

LSS-lagen säger hur mycket en person som bor i en LSS-bostad måste betala till kommunen för olika stöd och service.

Alla har rätt att det ska finnas pengar kvar när hen har betalat alla kostnader.

Hur mycket pengar som måste finnas kvar kallas förbehållsbelopp.

De flesta som bor i LSS-bostäder betalar hyra.

De betalar inte en avgift.

Lagen säger att kostnaden för att bo en LSS-bostad ska vara anpassad till hur mycket pengar personen har.

Den som bor i en bostad som har hyra kan klaga hos organisationen Hyresnämnden om hyran är för hög.

Men det är svårt att klaga för en person med intellektuell funktionsnedsättning.

Det är svårt att jämföra en LSS-bostad med en vanlig bostad.

När Hyresnämnden undersöker om hyran är för hög tittar de på hur stor lägenheten är, om det finns balkong eller en fin utsikt till exempel.

Sådana saker gör att hyran blir högre även om personen som bor där inte kan vara ute på balkongen på grund av sin funktionsnedsättning.

De rum som LSS-bostaden har tillsammans med andra LSS-bostäder i samma hus är också en del av storleken. Det gör också hyran högre.

De gemensamma rummen är viktiga. Många personer som bor i LSS-bostäder träffar inga andra människor än de som bor i samma hus. Rummen är därför viktiga för att leva ett gott liv.

Kommunerna kan alltså ta höga hyror för LSS-bostäderna och ta hyra för de rum som är gemensamma för alla som bor i huset.

Dyrare att bo ensam

De som bor i LSS-bostäder bor ensamma i sina lägenheter. Det är bara en person som betalar hyran. Därför är en hög hyra problem för en person med lite pengar.

Staten har inte gjort något för att personer med funktionsnedsättning ska ha mer pengar kvar när hyran och andra kostnader är betalda.

Rätt att bo kvar i sin lägenhet

I Hyreslagen står vilken rätt en person har att bo i sin lägenhet.

I lagen står också om när hen inte får bo kvar.

Det kan vara om den som bor i lägenheten:

- inte betalar hyran i tid
- stör sina grannar mycket
- inte tar hand om lägenheten
- att huset ska rivas eller byggas om
- att den som äger huset ska bo i lägenheten.

Domstolen som heter Högsta förvaltningsdomstolen bestämde år 2012 att

en person måste flytta tillbaka till sin hemkommun om kommunen ordnar en LSS-bostad för hen där.

Det är hemkommunens ansvar att ordna LSS-bostäder.

En person som bor i LSS-bostad kan därför inte få välja hur hen vill bo eller var hen vill bo.

Kommunen har ofta få LSS-bostäder.

Därför är det svårt för en person att säga nej till den bostad som kommunen har.

Personer med funktionsnedsättning har därför inte samma rätt som andra att bo i en lägenhet.

De som bor i en LSS-bostad har inte de rättigheter som står i hyreslagen.

Lagar ska vara lika för alla i Sverige. Men så är det alltså inte.

Jämställdhet

Personer med intellektuella funktionsnedsättningar är inte jämställda med andra människor i Sverige.

Det är också stora skillnader mellan kvinnor och män som har intellektuell funktionsnedsättning.

Några exempel är att fler män än kvinnor arbetar och att fler kvinnor än män är fattiga.

6. SLUTSATSER

Det här tycker vi
när vi har undersökt
alla inkomster och kostnader:

- Medlemmar i FUB som behöver pengar från staten och kommunen kommer alltid att vara fattiga.
- Personer som bor i LSS-bostad kan inte flytta till en annan bostad för att få billigare hyra eller få ett arbete med högre lön för att få bättre ekonomi.
- Hyrorna har blivit högre. Men det statliga bostadstillägget har inte blivit högre. Därför blir ekonomin sämre och sämre för personer som bor i LSS-bostad.
- Det är bara för tandvård som det finns en samordning mellan statens högkostnadsskydd.
- Hyrorna är mycket olika i olika delar av landet. Hyrorna kan också vara olika i olika delar av en kommun.

Alla människor behöver stöd från samhället
någon gång i livet.

Medlemmar i FUB behöver stöd hela livet.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning
har svårare än andra
att öka sina inkomster
och att minska sina kostnader.

Detta har FUB många gånger talat om
för regeringen och för Socialstyrelsen.
Men ingen har gjort något
för att ekonomin ska bli bättre.

Nu måste det bli en ändring
så att FUB:s medlemmar
kan vara med i samhället som alla andra.

**Man kan inte leva gott
om man är fattig!**

